

Міністерство освіти і науки України
 Національний технічний університет
 «Дніпровська політехніка»

Інститут електроенергетики
 Електротехнічний факультет

Кафедра перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню бакалавра

студента Бойченко Ірина Юріївна

(ПІБ)

академічної групи Б-ТП-15

(шифр)

напряму

6.020303 «Філологія»

спеціалізації _____

за освітньо-професійною програмою _____

на тему: **Особливості перекладу абревіатур та скорочень з англійської мови на українську**

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	доц. Бердник Л.В.			
розділів:				

Рецензент				
-----------	--	--	--	--

Нормоконтролер	доц. Бойко Я.В.			
----------------	-----------------	--	--	--

Дніпро
 2019

ЗАТВЕРДЖЕНО:завідувач кафедри
перекладу

_____ Введенська Т.Ю.

« _____ » _____ 2019 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалаврастуденту **Бойченко Ірина Юріївна** академічної групи Б-ТП-15
(прізвище та ініціали) (шифр)напряму 6.020303 «Філологія»

спеціалізації _____

за освітньо-професійною програмою _____

на тему: **Особливості перекладу абревіатур та скорочень з англійської мови на українську**

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 26.04.2019 № 692-л

Розділ	Зміст	Термін виконання
Розділ 1	Теоретичні аспекти і особливості понять «скорочення» та «абревіатура»	25.12.18
Розділ 2	Особливості перекладу скорочень та абревіатур сучасної англійської мови на українську у галузі екології	01.05.19

Завдання видано _____
(підпис керівника) (прізвище, ініціали)

Дата видачі 15 жовтня 2018

Дата подання до екзаменаційної комісії 10 червня 2019

Прийнято до виконання _____
(підпис студента) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти і особливості понять «скорочення» та «аббревіатура».....	8
1.1. Скорочення як механізм формотворення та словотворення в сучасній англійській мові.....	8
1.2. Класифікація скорочень та аббревіатур.....	12
1.3. Фонетичні, орфографічні, морфологічні та граматичні особливості скорочених одиниць.....	18
1.4. Загальні особливості процесу розшифрування та перекладу скорочених одиниць.....	24
Висновки до 1 розділу.....	33
РОЗДІЛ 2. Особливості перекладу скорочень та аббревіатур сучасної англійської мови на українську у галузі екології.....	35
2.1. Переклад відповідним скороченням.....	35
2.2. Переклад відповідною повною формою та описовий переклад.....	38
2.3. Транскодування.....	41
2.4. Пряме запозичення.....	43
Висновки до 2 розділу.....	47
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52
ДОДАТОК Англо-український словник скорочень та аббревіатур галузі екології.....	61

ВСТУП

В умовах інтенсивного розвитку різних галузей науки та техніки з'являється значна кількість нових понять, а, отже, й термінів та загальноживаних слів для їх позначення. Оскільки водночас з цим спостерігається сучасна тенденція до спрощення та пришвидшення процесу передачі інформації, виникає потреба у вживанні абревіатур і скорочень, особливо в науково-технічній літературі, яка є сферою найширшого ужитку складних та багатокomпонентних термінів. Виникнення таких лексичних одиниць відбувається повсюдно і являє собою процес безперервного розвитку. З кожним роком англійська мова збагачується новими абревіатурними конструкціями, які визначають одну зі специфічних особливостей функціонування мови. Оскільки наша країна вже давно тримає курс на євроінтеграцію, подолання мовного бар'єру є необхідною умовою ефективної комунікації фахівців різних професійних галузей.

Водночас з цим, екологія та захист навколишнього середовища стають все більш значущою складовою життя сучасного світового співтовариства. Екологічна проблематика все більше проникає в комунікативну діяльність соціуму і впливає на його дискурсивний простір. Потребою суспільства в екологічній інформації обумовлено бурхливе зростання кількості заходів, публікацій, спеціалізованих Інтернет-ЗМІ екологічної тематики тощо. Відповідно, зростає потреба і в перекладі спеціальної англійської лексики в галузі екології.

Таким чином, актуальність досліджуваної проблематики пов'язана зі стрімким розвитком глобальної комунікації фахівців досліджуваної галузі. Визначення особливостей функціонування та перекладу складних англomовних термінів галузі екології сприятиме адекватному перекладу англomовних термінологічних одиниць українською мовою.

Проблеми скорочення лексичних одиниць як специфічного мовного феномену і особливості їх перекладу привертала увагу багатьох дослідників. Вони розглядаються в численних статтях та окремих роботах таких науковців, як С. М. Єнікєєва, Н. Н. Морозова, Л. С. Бархударов, В. Н. Комісаров, Д. І. Алексєєва, Є. П. Волошин, Р. І. Могилевський, В. Г. Павлов, М. М. Сегаль, Л. О. Шеляховський, Т. Пайлз, О. Есперсен та ін. Багато науковців досліджували особливості утворення і перекладу екологічної лексики, зокрема С. В. Баранова, О. В. Сологуб, Н. С. Руденко, С.Н. Семенова.

Незважаючи на досить чисельні дослідження, присвячені проблемам абрєвіації в сучасних мовах, серед лінгвістів ще й досі не існує одностайної думки щодо місця абрєвіатур в теорії словотворення і скорочені лексичні одиниці залишаються у багатьох відношеннях загадкою в лінгвістичному плані. Крім того, не достатньо вивченим залишається питання продуктивних прийомів перекладу абрєвіатур і скорочень, що належать до екологічної галузі. Тому проблема перекладу таких мовних одиниць залишається актуальною й сьогодні та потребує постійного вивчення і вдосконалення.

Об'єктом даної роботи є сучасні скорочення і абрєвіатури в англійських текстах екологічної галузі.

Предметом даної роботи є особливості перекладу скорочень і абрєвіатур екологічної галузі.

Метою роботи є виявлення особливостей перекладу англійських скорочень та абрєвіатур в галузі екології українською мовою.

У відповідності до вказаної мети дослідження поставлені наступні **основні завдання** дослідження:

1. Дослідити теоретичні аспекти особливостей понять «скорочення» та «абрєвіатура»;

2. Визначити основні способи перекладу скорочень і абревіатур сучасної англійської мови;
3. Проаналізувати особливості перекладу скорочень і абревіатур на прикладі текстів екологічної тематики;
4. Скласти словник скорочень і абревіатур на основі розглянутих джерел екологічної тематики.

Методологія і методика дослідження. Задля виконання завдань та досягнення мети даної роботи необхідним є використання описового методу, за допомогою якого проводиться інвентаризація та систематизація мовних одиниць, в даному випадку – скорочень, а також способів їх перекладу. Крім того, в даній роботі використано такі методи і прийоми дослідження: прийом вивчення словникових дефініцій, компонентний аналіз, метод контекстуального аналізу.

Теоретична значимість дослідження полягає в тому, що в ньому узагальнено основні закономірності функціонування скорочених лексичних одиниць, зокрема проаналізовано класифікацію абревіатур на основі існуючих класифікацій зарубіжних і вітчизняних дослідників.

Практична цінність даної роботи полягає в змістовному зібранні всебічної інформації про сучасні англійські скорочення, їх переклад, а також складений глосарій відповідних термінів в галузі екології, що може бути використаним під час вивчення порівняльної лексикології англійської та української мов та перекладу текстів екологічної тематики, а також у науково-дослідній діяльності для подальшої розробки теоретичних проблем аббревіації на матеріалі як англійської, так і інших мов.

Новизна дослідження. Особливості перекладу абревіатур, які вживаються в галузі екології, практично не вивчались окремо. Проте, завдяки все більшій важливості і поширенню вивчення даної галузі, процес утворення, а отже і

перекладу таких екологічних скорочених одиниць стає все інтенсивнішим і потребує глибокого дослідження.

Структура і об'єм роботи. Бакалаврська кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (включає 72 джерел, в тому числі 21 англійською мовою) та 1 додатку. Основний текст роботи із додатком викладено на 64 сторінках.

Ключові слова: аббревіатура, акронім, скорочення, скорочення термінологічного характеру, розшифрування та переклад скорочених одиниць, екологія, захист навколишнього середовища.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОНЯТЬ «СКОРОЧЕННЯ» ТА «АБРЕВІАТУРА»

1.1 Скорочення як механізм формотворення та словотворення в сучасній англійській мові

В сучасній англійській мові відбувається процес, який вітчизняними дослідниками Ю. А. Зацним і В. Н. Бутовим був охарактеризований як "неологійний бум" [11, 25], тобто процес збагачення мови за рахунок раніше невідомих одиниць, зумовлений причинами екстралінгвістичного та власне лінгвістичного характеру. Цей процес має наслідком оновлення мови у відповідності до потреб людини та змін, що відбуваються у світі. В англійській мові в середньому за один рік в утворюється близько 800 нових слів, що більше, ніж у будь-якій іншій мові світу [2, 10].

На тлі динамічного кількісного зростання словникового складу відбувається раціоналізація мови, економія номінативних та словотворчих зусиль. Так, все більше прослідковується тенденція до утворення економних структур та мінімалізації вже існуючих одиниць номінації. Це пояснюється тим, що украй розширені межі словникового складу зумовлюють утворення та розвиток механізмів раціоналізації мовленнєвої діяльності, які спрямовані на врегулювання наповненості системи словникового складу. Реалізація поновлення такого словникового балансу відбувається наразі двома шляхами – створенням економних одиниць, а також перетворенням неекономних в економні.

Механізми скорочення слова відіграють провідну роль у процесах формотворення та словотворення. Як відзначає С. М. Єнікеева «в процесі формотворення скорочення слова є головним і єдиним механізмом вербокреації, а у випадку словотворення механізм скорочення діє у комплексі із механізмами основокладання. Заміна лексичної одиниці більш економною структурою таким чином сприяє не лише економії мовленнєвої діяльності, але й оптимізації словотворчих процесів. Редукований мовний знак може використовуватися у мовленнєвому повідомленні як рівноцінний субститут прототипової лексеми або ж може брати участь у створенні складноскорочених слів» [9, 12].

Поняття «скорочення» включає в себе як процес усічення, так і результат цього процесу, стягнення фонем чи/та морфем слів та фраз без зміни їхнього лексико-граматичного значення. Утворення коротшого формального варіанта лексичної одиниці, що має на меті подальше його використання в якості самостійної лексеми, обумовлене прагненням до «зменшення протяжності мовленнєвого сигналу», до формального спрощення мовного знака (особливо, коли він є ключовим і частовживаним у межах певного повідомлення). Таким чином, головним завданням скорочень є економія мовленнєвих зусиль в мовленні та економія обсягу писемного тексту. О. В. Ковтун зазначає, що вимова аббревіатур за часом звучання приблизно в п'ять разів коротша відповідної повної форми поняття, а при написанні економія ще значніша [13, 26].

Процес виникнення нових скорочень зумовлений низкою екстралінгвальних та інтралінгвальних чинників. Під поняттям екстра-лінгвальних факторів розуміються ті, що лежать за межами мови, у зовнішньому середовищі. Серед них виділяють соціальні, економічні, історичні, культурні, естетичні, виробничі, тобто ті, які визначають особливості розвитку науки, техніки, культури, специфіку політичних стосунків, а у зв'язку з цим і специфіку розвитку всього суспільства. Екстралінгвальні фактори мають значний вплив на функціонування

мови загалом. Складність дослідження цього впливу полягає в характері механізму, за яким мова як знаряддя спілкування на основі своїх внутрішніх закономірностей розвитку використовує закладені в ній самій можливості та реагує на потреби суспільства, обумовлені його прогресом». В результаті змін, які відбуваються в суспільстві, мова також проходить певні етапи розвитку і поповнює свій обсяг [6, 14].

До екстралінгвальних причин появи скорочених лексичних одиниць належить стрімкий темп розвитку науки і техніки, пов'язане з цим намагання передати компактно та стисло нові поняття, що виражаються складними словами і словосполученнями, широке використання нових засобів зв'язку, необхідність економії часу та енергії. Аббревіація набуває широкого вжитку внаслідок різних масштабних рухів в соціумі, наприклад, військових дій, переворотів, розширення міжнародних зв'язків, науково-технічного прогресу та ін. Так, особливо часто скорочення почали вживатися в ХХ та на початку ХХІ століття [10, 35].

Таким чином, рушійною силою мовної еволюції є людина, її комунікативні установки та суспільство в цілому. Розвиток цілих лексико-граматичних класів визначається саме змінами в людському світогляді. Важливими є соціальний статус мови, активність її історичного розвитку і значимість її літературнокультурної традиції. Входження чи невходження скорочень, аббревіатур, як і інших неологізмів, в мову, залежить від ступеня соціальної значущості поняття, які вони позначають. У мові закріплюються одиниці на позначення понять, що є найбільш актуальними та значущими для її носіїв. Серед таких понять – ті, що відбивають новітні тенденції розвитку мовної спільноти, визначають його особливості, найважливіші поняття і т.ін. [22, 18].

Підсумовуючи вищезазначені екстралінгвістичні причини виникнення та поширення скорочень і абревіатур, відмітимо наступні основні фактори цього процесу:

- 1) динамічний темп розвитку науки і техніки та пов'язане з цим прагнення виразити нові поняття, які виражені складними словами і словосполученнями, більш монолітно та компактно, більш єдиною та цілісною формою;
- 2) повсюдне використання засобів зв'язку, які вимагають скорочення текстів, які передаються, і, отже, необхідність скорочення довгих мовних одиниць;
- 3) вирішення низки завдань у галузі теорії інформації (скорочення корисної і надмірної інформації в усному і писемному слові, прагнення передати корисну інформацію з використанням найменшої кількості букв);
- 4) зміна вимог мовленнєвої комунікації, яка характеризується виразним зрушенням у напрямі писемної комунікації, яка дозволяє велику кількість графічних скорочень без утрати комунікативної цінності повідомлення;
- 5) загальна необхідність і бажання економити час, простір та енергію в різних сферах життя і професійної діяльності [19, 58].

Що стосується інтралінгвістичних причин, то, як зазначає Н. Н. Алексеева, до них відносяться тенденції до компресії, мовної економії, нерівномірності розподілу інформації між окремими елементами мовного потоку, вплив розмовних і жаргонних елементів у лексиці, а також прихильність до утворення цілісного слова для закріплення нового поняття замість його опису [1, 66]. Широке застосування абревіації в сучасному термінотворенні пов'язане з наступними інтралінгвістичними причинами:

- 1) матеріальністю мовного знака, що дає можливість створювати скорочену оболонку повного слова або словосполучення, тобто абревіатури ;

2) лінійністю мовного потоку, унаслідок чого використання скорочень, які конденсують інформацію, дозволяє передавати велику кількість інформації в одиницю часу;

3) надлишком інформації на всіх рівнях мови, що уможливлює скорочення без втрати інформативності;

4) нерівномірністю розміщення інформації між елементами мовного потоку:

із максимумом інформації, що припадає на початок слова, і мінімумом – на кінець [19, 65].

1.2 Класифікація скорочених лексичних одиниць

Абревіація не є довільним процесом, і підпорядковується певним закономірностям. Абревіація – це спосіб утворення вторинних номінативних одиниць, який розвивається під впливом традиційних способів словотворення, таким чином дотримуючись певних законів і вимог. Отже, згідно з цими закономірностями утворюються такі новоутворення, які передають найбільшу кількість інформації в конденсованій і, в той же час, доступній формі [7, 28].

Для того, щоб скорочення самостійно існували у мовному просторі необхідним є виконання наступних умов: «Своєю звуковою та графічною формою абревіатура не повинна відрізнятися від нескорочених одиниць мови, а денотативне значення абревіатури повинно включати ознаки, здатні стати базою для перенесення денотативних значень або конотацій» [6, 186].

Як зазначалось вище, важливу роль в утворенні скорочень та абревіатур має необхідність економії мовленнєвих засобів. Ця мета досягається через два

головні шляхи скорочення: ущільнення (усічення) – contraction (clipping) та аббревіацію (ініціальне скорочення) – abbreviation (initial shortening).

До сих пір немає чіткого визначення понять «скорочення» та «аббревіатура» і в роботах лінгвістів можна зустріти різні їх визначення. Е. Д. Полетаєва зазначає, що тільки лише вивчаючи дефініції терміна «аббревіація», ми стикаємося з поняттями «скорочення», «аббревіатура», а також «усічення». Найчастіше, терміни «аббревіатура» і «скорочення» вживаються як абсолютні синоніми, і різницю між ними бачать лише в етимології («аббревіатура» - запозичений термін) [21, 29]. Як зазначає Н. М. Глушук, в словнику синонімів сучасної англійської мови термін “скорочення” (*shortening, reduction*) поданий як синонім до терміна “аббревіація” (*abbreviation*) [7,31].

Відомий лінгвіст О. Д. Мешков виходить із значення самого терміна, маючи на увазі під поняттям «скорочення» численні і різноманітні процеси, в результаті яких слово, так чи інакше, скорочується в порівнянні зі своїм прототипом [11, 32]. Крім того, О. Д. Мешков вважає, що скорочення слід вживати в широкому сенсі слова, і воно являє собою «будь-який скорочений варіант написання і вимови слова (терміна) або словосполучення – незалежно від його структури і характеру одиниці, що отримана в результаті» [21, 917].

Таким чином, терміном «скорочення» позначається і процес, при якому слово або словосполучення піддається скороченню, і результат цього процесу, тобто саме скорочене слово. Поряд з цим поняття «процес скорочення» і «скорочені слова» можуть позначатися такими термінами, як скорочення, скорочені одиниці, скорочені слова, складноскорочені слова, усічення, усічені одиниці, усічені слова, частково-скорочені слова, аббревіація, аббревіатури, контрактури, акроніми, еліпсис. Підход до терміну «скорочення» в широкому його сенсі підтримують і інші вчені, зокрема М. П. Бессонова, яка пропонує застосовувати його для будь-яких одиниць, отриманих в результаті процесу

скорочення, незалежно від того, яке положення вони займають у системі мови і від яких одиниць утворені [21,105].

Щодо терміну «абревіатура» (італ. *abbreviatura*, лат. *abbrevio* – скорочую, стислий), то за визначенням В. В. Борисова це «буква або коротке поєднання букв, що мають алфавітну схожість з вихідним словом або виразом і використовуються замість цього слова або виразу для стислості» [21, 917]. Інше визначення надає В. Н. Комісаров: абревіатури – це «складноскорочені слова, утворені з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття» [14, 110].

Застосування терміну «акронім» також передбачає різні підходи: за одним, акронімами називають будь-які слова, складені з перших літер чи частин слів у словосполученні, що скорочується, на іншу думку, акроніми – тільки такі, що вимовляються як цілісні слова, а не як послідовність назв літер. Але згодом акронімом почали називати ініціальну абревіатуру звукового типу (тобто абревіатуру, що вимовляється як єдине слово, наприклад *NATO* — North Atlantic Treaty Organization) [18, 21].

Таким чином, за визначенням скорочення є ширшим поняттям, ніж акронім або абревіатура. Основною відмінністю між термінами “абревіація” і “скорочення” є те, що “абревіація” є одним зі способів “скорочення” [6, 56].

У лінгвістиці існує декілька типів класифікацій скорочених лексичних одиниць. В основі класифікацій лежать різні принципи, що частково зумовлено великою кількістю різновидів скорочень. Розділення абревіатур на види до певної міри умовне, оскільки абревіатура – явище багатогранне і неоднозначне. Крім того, абревіатури і скорочення, які вживаються в різних термінологічних системах мови науки і техніки, можуть класифікуватися по-різному.

По-перше, залежно від сфери вживання всі скорочення термінологічного характеру розділяють на дві великі групи: стійкі і контекстуальні. Стійкими

скороченнями є загальноприйняті скорочення або умовні графічні зображення термінів-простих слів і термінів-складних слів, загальноновживані короткі варіанти термінів-словосполучень, які закріплюються в термінологічних словниках і є загалом відомими для спеціалістів певної сфери діяльності.

Контекстуальні (оказіональні) скорочення, в свою чергу, – це скорочення окремих авторів, спорадичні скорочення, які з часом можуть закріплюватися в термінології галузі і переходити до групи стійких скорочень, а можуть так і залишитися контекстуальними. Зазвичай контекстуальним скороченням дається пояснення авторами в самому тексті, або в примітках. Важливо зазначити, що без пояснення контекстуальні скорочення можуть бути незрозумілі для читача або слухача [19, 45].

По-друге, залежно від наявності чи відсутності власної звукової оболонки і лексико-граматичних особливостей утвореної мовної одиниці, усі термінологічні скорочення поділяють на лексичні і графічні. Н. М. Глушук зазначає, що основна відмінність між графічною та лексичною аббревіацією полягає у тому, що графічна аббревіація – це скорочення слова на письмі, а лексична аббревіація – це скорочення слова в усному спілкуванні. Лексична аббревіація може вживатися як в усному, так і в писемному мовленні [7, 38].

З точки зору структурної класифікації, запропонованої Р. Квірком, скорочення в англійській мові поділяють на три типи: 1) *clipping* (усічення), 2) *blending* (телескопія), 3) *acronyms* (акроніми) [4, 39].

1. У категорію скорочень типу "телескопія" включаються скорочення, утворені шляхом поєднання частин повнозначних слів, у результаті чого утворюється слово з новим значенням, такі як:

bit (binary і digit), *breathalyser*

(breath і analyser).

2. Скорочення типу "усічення" включають в себе:

а) скорочення першої частини слова (аферезис):

phone – telephone;

б) скорочення кінця слова (апокопа), що зустрічається частіше, ніж

скорочення початку:

exam – examination;

в) скорочення як на початку, так і в кінці слова, що рідко зустрічається:

flu – influenza; *fridge*

– refrigerator;

г) усічення, при якому скорочується середня частина слова:

Ry – (railway);

д) усічення, при якому залишається два склади:

ammo (*ammunition*) – боєприпаси, *memo*

(*memorandum*) – доповідна записка;

е) усічення прикметника в складному слові: *technicolour*

(*technical colour*) – кольорова кінематографія [9, 56].

3. У групі "астронумс" розглядаються наступні категорії скорочень: А)

акроніми, які вимовляються як окремі літери:

а) літери, що представляють повні слова:

C. O. D. – cash on delivery,

EEC – European Economic Community,

FBI – Federal Bureau of Investigation,

MIT – Massachusetts Institute of Technology,

UN – the United Nations;

б) літери, що представляють елементи складного слова або просто частини

слова:

TV – television,

GHQ – General Headquarters,

TB – Tuberculosis;

Б) акроніми, які вимовляються як слово і часто використовуються людьми, які можуть не знати, що позначає кожна буква в окремому:

UNESCO – the United Nations Educational Scientific and Cultural Organization;
laser – light-wave amplification by stimulated emission of radiation [24, 43].

Варто зазначити, що поряд з типізованими скороченнями можуть зустрічатися і такі, що не належать до жодного з перерахованих вище типів, наприклад [4]:

Three – D - three-dimensional, *Brum*
 – Birmingham.

Графічні скорочення також численні. Умовність графічних скорочень полягає в тому, що в усному мовленні вони заміщуються повною формою слова чи словосполучення [4, 58]. До цієї групи можна віднести зокрема наступні категорії скорочень:

- широко відомі аббревіації латинського походження, наприклад: *i.e.* (лат. *id est*, англ. *that is*); *e.g.* (лат. *exempli gratia*, англ. *for example*); *etc.* (лат. *et cetera*, англ. *and so on*), *p.m.* – *post meridiem* (in the afternoon) тощо;
- графічні скорочення позначень днів тижня (*Sun – Sunday*),
- графічні скорочення позначень місяців (*Feb – February*),
- графічні скорочення позначень американських штатів (*Alas. – Alaska*),
- графічні скорочення позначень звертань (*Mr., Ms., Dr. – Mister, Miss, Doctor*),
- графічні скорочення позначень військових рангів (*Col. – colonel*),
- графічні скорочення позначень наукових ступенів (*BA – Bachelor of Arts*),
- одиниць вимірювання часу, довжини, ваги позначення мір, одиниць або величин (*kg, km, Dr, Mr, etc.*) тощо [4, 45].

Широко вживаними є графічні скорочення, що утворились в Інтернетспілкуванні:

AFAIK – as far as I know,

IMHO – in my humble opinion,

ICBW – I could be wrong,

SCNR – sorry could not resist.

Специфічно англійським підтипом скорочень є напівскорочення, що являють собою комбінації акроніма одного члена словосполучення із повною основою іншого, наприклад: *A-bomb* - atomic bomb, *V-day* - Victory Day.

Подібні напівскорочення близькі до символів, що ілюструється наприклад й широким поширенням слова *X-mas*, перша частина якого – заміна імені *Christ* символом хреста [24, 37].

Примітною рисою сучасної англійської мови є використання ініціалізмів, що є скороченими формами імен та прізвищ відомих людей, наприклад: George Bernard Shaw – *G.B.S.*, Herbert George Wells – *H.G.*

Розглядаючи графічні скорочення, слід також згадати наступні їх різновиди:

а) використання приголосних для скорочення слова: *ctr* – centre, *fwd* – forward, *jr* – junior, *shtg* – shortage, *rqs* – requirements, *ppd* – prepaid;

б) використання початкового складу: *libs* – liberals (ліберали), *dept* – department (департамент), *nukes* – nuclear weapons (ядерна зброя);

в) змішані скорочення: *ALGOL* – Algorithmic Language (алгол – алгоритмічна мова), *ATM machine* – automated teller machine (банкомат), *E-mail* – Electronic mail (електронна пошта), *M-way* – Motorway (автошлях), *X-rays* (рентгенівські промені) [4].

Деякі дослідники також розглядають хімічні формули та інші символи як спеціальний тип аббревіатури: *H₂O* – вода; *Fe* – залізо; & – і, та; + – плюс; - – мінус [20]

Скорочення також широко застосовуються в діловому листуванні, наприклад: *cc* - carbon copy (копія), *RSVP* - аббревіатура французького вислову «*repondez s'il vous plait*» (прошу відповісти), *ASAP* - as soon as possible (якнайшвидше).

Нарешті, скорочення із літер і цифр стали використовувати для вираження слів і навіть цілих фраз, які співпадають за звучанням із назвою літер і цифр: *IOU* - I owe you, *U2* - you too, *R* - are, *4U* - for you, *B2B* - business to business, *B4U* - before you, *ICU* - I seek you, *4X* - forex (foreign exchange), *B&B* - bed and breakfast [24].

1.3 Фонетичні, орфографічні, морфологічні та граматичні особливості скорочених одиниць

Фонетичні, орфографічні, морфологічні та граматичні особливості скорочених одиниць впливають на семантичні процеси, які зумовлюють функціонування скорочених одиниць в усній і письмовій мові. Скорочені одиниці підпорядковуються законам розвитку мови, в основному вимовляються як слова, а їх орфографія трансформується, семантику аббревіатури формують подібно до семантики слів. Як правило, для формування скорочених одиниць використовуються елементи оригінальних одиниць, які забезпечують зручну вимову скорочених одиниць.

Лексичні скорочення термінологічного характеру мають свою особливу, відмінну від відповідних вихідних одиниць, звукову оболонку і свою власну графічну форму. Вони мають основні ознаки окремого слова як одиниці

словникового складу мови, яке являє собою об'єднання лексичних і граматичних ознак, і є повноцінним одиницями комунікації.

Лексичне скорочення (тобто скорочене або складноскорочене слово) – це складна і неподільна єдність смислової структури, звукової форми і графічного зображення, наприклад наступні скорочення в англійській автомобільній терміносистемі [4, 63]: *carb* – carburetor (карбюратор); *cyl* – cylinder (циліндр); *vel* – velocity (швидкість); *fo* – fuel oil (нафтопаливо); *foV* – field of view (поле зору); *EMS* – engine management system (система керування двигуном);

BB – ball bearing (кулькова вальниця).

Щодо фонетичних особливостей скорочень та аббревіатур, при скороченні типу "усічення", за якого скорочується початкова частина слова, частина, що залишилася читається як нове слово:

chute – parachute (парашут), *bus*
– omnibus (автобус).

При скороченні типу "усічення", за якого скорочується кінцева, середня частина слова або окремі елементи слова, зазвичай голосні літери, скорочення читаються як повнолітерні слова: *min* – minute (хвилина), *fig.* – Figure (малюнок, креслення), *ry* – railway (залізниця), *ft* – foot (фут),

opnl – operational (експлуатаційний), *hb*
– haemoglobin (гемоглобін).

Важливо зазначити, що оскільки усічені слова можуть утворювати словосполучення, і внаслідок широкого вживання такого типу скорочень, в англійській мові є багато омонімічних скорочень, що вимагає від перекладача уважного відбору потрібного значення, наприклад:

EP – electric primer (електричний запал),

EP – equipment part (склад технічного майна),

EP – extreme pressure (граничний тиск),

EP – earth plate (заземлювальна пластина).

Ініціальні скорочення утворюються з початкових літер скорочених слів і словосполучень. Такі ініціальні скорочення слів вимовляються повністю як вихідні слова: *p* – page, *c* – cathode.

Скорочення словосполучень вимовляється найчастіше по літерах, згідно з їх алфавітним назвами:

emf – electromotive force, *TUC*

– Trades Union Council.

У деяких випадках початкові літери скорочення зливаються і утворюють нове слово, яке вимовляється відповідно норм англійської вимови:

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization,

UNO – United Nations Organization, *UFO*

– Unidentified Flying Object.

Ініціальні скорочення номінативних словосполучень можуть приймати закінчення множини - букву-s (іноді відокремлювану від скорочення апострофом щоб уникнути злиття), а також закінчення присвійного відмінка - 's: *C. R. T. 's* – cathode-ray tubes,

CO'sRV – Commanding Officers 'Rendezvous.

Скорочення латинського походження можуть читатися як латинські слова, або як окремі літери:

am – ante meridiem (до полудня), *pm*

– post meridiem (після полудня).

Деякі з них перетворилися лише на символи, які при читанні замінюються англійським перекладом:

ie – id est (читається that is – тобто), *eg* – exempli gratia

(читається «for example» - наприклад).

Щодо напівскорочених словосполучень, в яких літерному скороченню піддається тільки перший елемент, при читанні цей скорочений елемент вимовляється алфавітною назвою даної літери:

R-wire – ring wire (провід, з'єднаний з дзвінком),

A-bomb – Atomic bomb (атомна бомба),

H-bomb – Hydrogen bomb (воднева бомба).

Складові скорочення, які виникають з початкових складів компонентів словосполучень, утворюють злите написання і читаються як самостійне слово:

Benelux – Belgium, Netherlands, Luxemburg Бельгія, Нідерланди,

Люксембург, *warcor* – war correspondent (військовий кореспондент).

Частина скорочень (графічні скорочення) вживаються тільки на письмі, а в усному мовленні їм відповідають повнолітерні слова. Інші ж скорочення вживаються як на письмі, так і в усному мовленні, і в цьому випадку розглядається, по суті, один із видів словотворення. Неологізм-скорочення, що з'являється в мові, може співіснувати поряд з повнолітерним словом, наприклад:

chute – parachute

Іноді ж скорочення може витіснити повнолітерне слово-оригінал, наприклад:

bus (omnibus), *cinema*

(cinematograph).

Орфографічні особливості скорочених лексичних одиниць, як відзначає Н. Зеркіна, тісно пов'язані з лексикографією (розділом мовознавства, який займається теорією і практикою укладання словників), оскільки графічне представлення скорочення визначає його місце у словнику. Існує декілька способів написання англійських скорочених лексичних одиниць, причому написання скорочених одиниць не завжди є стабільним. Одні й ті ж скорочення

пишуться як одне слово, декілька слів, прописними або рядковими літерами, іноді вони поділяються всередині крапками або косими рисками, іноді пишуться разом [27]. Аббревіатури можуть містити крапки, косу риску, дефіс тощо:

L/D (letter of deposit),

W.P.A. (with particular average),

V-STOL (vertical and short take off and landing (aircraft), *SS*

або *s / s* – Steamship.

Скорочене слово належить до тієї ж частини мови, що і вихідна лексема, має такі ж морфологічні ознаки, виконує аналогічну синтаксичну функцію.

Скорочені одиниці, класифіковані як іменники, поділяються на власні та загальні (Proper and Common nouns) [24]:

Proper nouns: *WTC* (William Thomas Consgrave),

TO (Terrell Owens),

VVP (Vladimir Vladimirovich Putin).

Common nouns: *Emb* (Embassy),

St (State).

Скорочені одиниці, які класифікуються як загальні, в свою чергу поділяються на злічувані і незлічувані (Countable and Uncountable nouns) [24]:

Countable nouns: *Cand* (Candidate).

FSO (Foreign Service Officer),

FP (Federal Parliament).

Uncountable nouns: *Auth* (Authority),

CI (classified information),

Lib (Liberalism).

Крім того, скорочені одиниці, які класифікуються як іменники, утворюють семантичні підкатегорії, тобто вони позначають живі та неживі об'єкти, абстрактні поняття [27, 73]:

beg. – beginning,

BBQ – barbecue,

avia. – aviation, *ent.*

– entertainment,

Як усі іменники, абрєвіатури можуть використовуватись в якості означень:

BBC television,

UN vote,

TV program.

Формальними ознаками скорочених одиниць, зокрема тих, які класифікуються як іменники, є наявність граматичних категорій числа та відмінку, а редуковані дієслова зберігають часові ознаки [9,73]: *RINOs* – Republicans in Name Only, *dems* – democrats, *reps* – representatives,

lab's purpose – laboratory's purpose,

cons' vision – conservatives' vision,

demoed – demonstrated, *reps* – represents.

Множина абрєвіатур, які складються лише з однієї літери (і рідше – довших), формується через їх подвоєння [20, 69]:

pp – pages, *ll* – lines, *cc* – chapters,

mss (ms) – manuscripts

(manuscript).

1.4 Загальні особливості процесу розшифрування та перекладу скорочених одиниць

Основна складність перекладу термінологічних одиниць загалом полягає у необхідності розкриття та передачі засобами української мови іншомовних реалій. У науковій літературі займають особливе місце тексти, орієнтовані не стільки на носіїв певної мови, скільки на представників певної професійної

групи. Тому обов'язковою умовою повноцінного перекладу будь-якого спеціального тексту є повне розуміння його перекладачем. Дослівний переклад термінів, без проникнення в їх сутність, без розуміння самих явищ, процесів та механізмів, про які йдеться в оригінальному тексті, може призвести до грубих помилок в процесі перекладу. Таким чином, умова подолання труднощів перекладу термінологічних одиниць полягає в детальному аналізі явища, що описано, і передачі його термінами, що є усталеними в науковій термінології [4, 63].

Широке використання абревіатур та скорочень термінологічного характеру є однією зі специфічних особливостей технічно-наукових текстів. Як зазначає Л. П. Білозерська, у деяких видах науково-технічних текстів скорочення іноді становлять 50 відсотків усіх слововживань та 15 відсотків словникового складу [3, 39]. Складність розуміння і перекладу скорочених одиниць в спеціалізованих текстах певної галузі ілюструється, наприклад, фактом, що наводить А. Кречман: «Лише половина всіх абревіатур та скорочень, які використовуються лікарями однієї спеціальності, правильно розуміється фахівцями інших галузей медицини» [17, 285]. Таким чином, адекватний переклад термінологічних абревіатур вимагає наявності спеціальних знань і підвищеної уваги. Ті спеціалізовані словники термінів, які є в розпорядженні перекладача, не можуть повністю задовольнити зростаючі потреби фахівців в різних галузях.

Висока поширеність скорочених одиниць висуває важливу задачу для перекладача – перекласти абревіатуру максимально адекватно і зрозуміло, застосовуючи при цьому всі необхідні способи та прийоми. Абревіатура, як відзначає К. Ю. Кравець, «не має бути загадкою чи ребусом, які спотворюють сприйняття тексту та створюють "інформаційний шум"» [16, 63]. Скорочена одиниця в перекладі, таким чином, має представляти собою виключно зашифрований мовний код, який економить та оптимізує мовні зусилля.

Оскільки англомовні аббревіатури (науково-технічні, зокрема) можна віднести до класу специфічних іноземних найменувань і до слів з малозрозумілим асоціативним значенням, то процес їх перекладу можна розглядати як процес семантичної адаптації. Під семантичною адаптацією лексичних одиниць, за визначенням, що наводить О. В. Сиромолот, розуміється «процес пристосування іншомовного лексичного елемента до фонетичної, граматичної, лексико-семантичної та стилістичної систем мови-реципієнта» [23, 298]. Однак для здійснення перекладу необхідно мати уявлення про основні способи передачі англомовних аббревіатур на українську мову

Розглядаючи процес перекладу скорочень та аббревіатур, дослідники передусім зазначають, що не тільки переклад, але й розшифрування аббревіатури мовою оригіналу завжди становить значні труднощі для читача або слухача. Такі труднощі пояснюються тим фактом, що існує чимало аббревіатурних або інших скорочень, які не зафіксовані у словниках, рідко вживаються або ж є авторськими. Тому, якщо в тексті вживаються певні скорочення, то потрібно передусім звернутися до словника. У кожному великому словнику є додатки, що утворюють специфічні словники, такі як словник власних назв, словник імен і прізвищ та словник аббревіатур і скорочень [4,28].

Що стосується перекладу аббревіатур та скорочень, як відзначають дослідники, такий переклад є у певному сенсі умовним. Цю умовність К. Ю. Кравець пояснює наступним чином: «...переклад аббревіатур є умовним, оскільки, як правило, власного значення вони не мають, і є зменшеним відображенням значення вихідної одиниці – співвідношення, яке має зберегтися і при перекладі» [16, 63]. Подібної думки притримується і А. В. Федорінов, який стверджує, що «скорочення повинне на загальних підставах підпорядковуватись правилам перекладу лексики, які базуються на семантичній відповідності між співвідносними одиницями даної пари мов; близькість до

термінів, тобто відсутність конотацій, ще більше висуває на передній план необхідність передачі смислової сторони абрєвіатур» [16, 62].

У вирішенні проблем абрєвіації значну роль, на думку дослідників, відіграє зв'язок між звучанням та значенням. В. Нікішина відзначає, що головним причому є положення про зв'язок скорочень з явищами дійсності через відповідні повні найменування. Такий зв'язок проявляється у тому, що значення початкового словосполучення закріплюється не лише за скороченням в цілому, але й за кожним його компонентом, тобто звуком чи звукосполученням, що виділяється у складі скорочення. Відповідні компоненти початкового словосполучення мають найменування «розшифровка». Тому абрєвіатуру можна зрозуміти лише в результаті такої «розшифровки», за виключенням особливих випадків.

Проте, при широкому розповсюдженні складноскороченого слова і відносно довгому існуванні його у мові, абрєвіатуру починають розуміти без розшифрування. Існує двоякий характер зв'язку між звучанням та значенням. В. Нікішина пояснює цю двоякість наступним чином: «...по-перше, складноскорочене слово не має самостійного значення і, відповідно, не реалізується поза формою і значенням початкового словосполучення; по-друге, мають на увазі відповідність не двох одиниць – абрєвіатури та словосполучення, – а їх елементів, звідки можна зробити висновок, що кожний компонент абрєвіатури має значення відповідного слова в складі початкового словосполучення» [18, 138].

Система скорочень в будь-якій мові є невід'ємною частиною її загальної лексико-семантичної системи і тому системи скорочень в різних мовах несхожі. Значно різниться частота вживання конкретних груп скорочень, зокрема в англійському *e.g. (Exempli gratia)*, в той час як в українській мові краще вживати в аналогічних випадках «наприклад». З цього видно, що не слід прагнути в

кожному випадку передавати іноземні скорочення при перекладі також скороченням.

Специфічну складність для перекладача становить і те, що значна кількість скорочень, що вживаються в англійській науково-технічній літературі, є омонімічними, тобто мають різне значення при тотожності графічної форми. Тому у таких випадках іноді буває важко визначити за формою скорочення його значення. Наприклад, скорочення «*a(.)*» представляє близько трьох десятків термінів, з них, зокрема, Білозерська Л.П. наводить наступні: *acceleration* - прискорення, розгін, *absolute* - абсолютний, *accommodation* - пристосування, розміщення, розподіл, *administration* - адміністрація, управління, *aircraft* - літальний апарат, повітряне судно, *ampere* - ампер, *amplitude* - амплітуда, *angstrom* - ангстрем, *anode* - анод, *area* - площа, простір, *atom* - атом, *atomic weight* - атомна маса, *automobile* - автомобіль тощо [3, 57].

Основні найбільш уживані сучасні аббревіатури та інші скорочення завжди фіксуються у додатку, розташованому у великому словнику. Саме тому перекладач має змогу проконсультуватися і розшифрувати лексичне утворення. Проте, очевидно, скорочення не завжди є зафіксованими у словниках. В таких випадках необхідно перш за все звернутись до контексту і спробувати розшифрувати скорочення за контекстом.

Іноді правильний переклад легко вибрати залежно від контексту, але крім цих значень з різних областей, скорочення може мати декілька значень в одній певній галузі. Так, наприклад аббревіатура *CAT* має декілька можливих значень з комп'ютерної тематики, наприклад такі як: *computer-aided testing* (автоматизоване тестування), *computer-aided tomography* (комп'ютерна томографія), *computer-assisted training* (автоматизоване навчання) і *computeraided translation* (автоматизований переклад). Таким чином, очевидно, що контекст не завжди однозначно вказує правильний варіант перекладу.

Під терміном «дешифровка» або «розшифрування» зазвичай розуміть процес встановлення похідного слова або корелята (нескороченої форми). Однак, значення аббревіатури не завжди співпадає зі значенням первинного слова. Тому, під «розшифруванням» мається на увазі не тільки встановлення корелята, але й визначення значення даної аббревіатури в конкретному тексті.

Розшифрування маловідомих скорочень, як зазначає В. Нікішина, є кропітким процесом. Для розшифрування можуть знадобитись додаткова література, а іноді – консультація спеціаліста. Знайшовши розшифрування і переклад скорочення у словнику або особисто його розкодувавши, перекладач може застосовувати це лексичне утворення в тексті перекладу [18,51].

Для розшифрування аббревіатур використовують наступні методи:

- аналіз контексту;
- використання словників скорочень та інших довідників;
- аналіз структури скорочень;
- використання аналогій [26,58].

Таким чином, процес перекладу відсутнього в словниках і довідниках скорочення виконується в два етапи:

- 1) розшифровка скорочення, тобто виявлення початкової англомовної форми або корелята;
- 2) передача корелята засобами української мови, тобто пошук відповідної української форми, яка найточніше передає зміст виявленого поняття.

Скорочення може бути маловідомим. У такому випадку перекладачу необхідно не тільки подати його скорочений переклад, але треба й ще також розшифрувати його рідною мовою. Таке розшифрування може бути застосоване при першому вживанні скорочення, а саме скорочення береться в дужки, щоб надалі у тексті вживати саме його, а не розшифрований варіант. Іноді

скорочений переклад вживається при першому згадуванні, а його розшифрований варіант подається у виносці.

Слід мати на увазі, що в англійській мові іноді вживаються міжнародним чином узгоджені скорочення іншомовного (найчастіше французького) походження. Тому перекладачу у випадку невідомих скорочень іноді доводиться звертатися до перекладних словників скорочень й інших мов. [12, 39].

Наприклад:

CIPM (Comite International des Poids et Mesures) - Міжнародний комітет мір і ваги, МКМВ

Існує значна кількість способів перекладу скорочень, але більшість перекладознавців погоджуються на існуванні серед них найбільш поширених.

Так, В.І. Карабан виокремлює наступні способи перекладу скорочень:

- передача іноземного скорочення відповідним скороченням іншої мови або створення нового скорочення в іншій мові;
- переклад іноземного скорочення відповідною повною формою в іншій мові;
- транскодування (транслітерація або транскрипція)
- описовий (дескриптивний) переклад або експлікація;
- запозичення іноземного слова (зберігаючи латинське написання) [12, 71].

Передача іноземного скорочення еквівалентним скороченням іншої мови використовується найчастіше при перекладі науково-технічних текстів, зокрема для передачі скорочень, які визначають різноманітні фізичні величини, одиниці вимірювання, та ін.: *m* (meter) – м (метр). При цьому можливе як передача іноземного скорочення існуючим еквівалентним скороченням української мови, так і утворення нового українського скорочення.

Останній спосіб полягає в перекладі корелята іноземного скорочення та створені на базі перекладу згідно з закономірностями української абрєвіації нового скорочення в українській мові. За допомогою цього засобу було утворено, наприклад, скорочення ЦРУ – *CIA* (Central Security Agency) – центральне розвідувальне управління. Цей спосіб поширений зокрема при перекладі різних скорочених найменувань організаційних одиниць [26, 59]

Однак, як зазначає Д. В. Шеремет, оскільки багато назв фізичних величин та одиниць утворено за допомогою інтернаціональних коренів, при перекладі таких скорочень можливе явище, відоме як «хибні друзі перекладача». Так не можна перекладати *V* (volt) українським *вт*, оскільки це скорочення закріплено за терміном «*Ватт*» та для цього терміна вже існує скорочення *в* [26, 64].

Переклад відповідною повною формою слова або словосполучення використовується тоді, коли у мові перекладу відсутнє відповідне скорочення, причому для перекладу необхідно визначити повну форму скорочення у мові оригіналу (за словником або текстом оригіналу). Якщо в оригіналі скорочення вживається кілька разів, перекладач може ввести у текст перекладу відповідне скорочення у дужках після подання повної форми скорочення і далі у тексті перекладу вживати відповідне скорочення українською мовою [12,61]:

Br Std (British Standard) - Британський стандарт,

CRS (Center for Resources Studies) - Центр вивчення ресурсів (Канада).

Повна форма скорочення зазвичай перекладається якомога точніше за допомогою калькування так, щоб з відповідної перекладеної повної форми можна було утворити еквівалентне скорочення:

WMO (World Meteorological Organization) - Всесвітня метеорологічна організація (ВМО).

Однак у певних випадках доводиться відходити від дослівного перекладу з тим, щоб врахувати норми мови перекладу та повніше передати зміст скорочення [12,77]:

WCIP (World Climate Impact Studies Program) - Всесвітня програма дослідження впливу клімату на діяльність людини.

Що стосується експлікації, або описового (дескриптивного) перекладу, то за визначенням В. Н. Комісарова, яке наводить О. В. Бондаренко, це «лексикограматична трансформація, при якій лексична одиниця мови-оригіналу замінюється словосполученням, яке дає пояснення або визначення даної одиниці» [4, 81]. Експлікація застосовується у випадку, коли словосполучення складається з термінів, які ще набули широкого поширення в певній галузі науки мовою перекладу, а тому потребують свого тлумачення. Експлікація є продуктивним способом перекладу, наприклад, термінів сфери інформаційних технологій, оскільки бурхливий розвиток цієї сфери не дозволяє багатьом термінам своєчасно знайти свої еквіваленти та закріпитися в мові перекладу. За допомогою описового перекладу перекладаються багатокomпонентні термінологічні словосполучення, як, наприклад:

VR – virtual reality (світ, штучно створений за допомогою комп'ютерної техніки),

AAR – Automatic Alternative Routing (маршрутизація з автоматичним обходом несправних вузлів) та ін. [4,37].

Термін «транскодування» визначається як «спосіб перекладу, при якому звукова та/або графічна форма слова вихідної мови повністю або частково передається засобами абетки мови перекладу» [25, 110]. При цьому розрізняють, як мінімум, чотири види транскодування:

1) транскрибування (передача літерами мови перекладу звукової форми слова вихідної мови);

- 2) транслітерування (форма слова вихідної мови передається так, як би вона читалася латиною);
- 3) змішане транскодування (переважне застосування транскрибування з елементами транслітерування);
- 4) адаптивне транскодування (форма слова вихідної мови певним чином адаптується до фонетичної та/або граматичної структури мови перекладу).

Як зазначає Л. Черноватий, в процесі розгляду транскодування більшість авторів обмежуються аналізом лише транскрибування та/або транслітерування [25, 48].

Варто відзначити також, що багато абревіатур в українській мові були запозичені з інших мов і, зокрема, з англійської. Поки що не вирішено однозначно, яким чином запозичувати такі абревіатури: транслітерацією чи в оригінальному написанні, тобто латинським алфавітом. Наприклад, комп'ютерний термін *Unicode* (universal code – універсальне кодування) вживають як *Юнікод*, *Унікод*, а також *Unicode* [4, 73]. Як приклад прямого запозичення абревіатур у їх оригінальному латинському написанні можна навести українську локалізацію операційної системи *Майкрософт Віндовз*, де вже марку продукту (англ. *XP*) передають як *XP*. В. Нікішина відзначає, що такі абревіатури найчастіше виникають у терміносистемах нових галузей знань, наприклад, у термінології інформаційних та комп'ютерних технологій або в екологічній термінології тощо [18,59].

Для вибору способу перекладу необхідно враховувати такі фактори, як зручність вимови і написання українською мовою, традицією перекладу даного акроніма в інших мовах (якщо, наприклад, він має універсальне написання у всіх європейських мовах) і т.і. Кожен підхід має певні переваги і недоліки, тому варто вибирати найбільш прийнятний в кожному конкретному випадку. І, звичайно,

важливу роль при перекладі мають цілі, завдання та умови міжмовної професійної комунікації, характер тексту, що підлягає перекладу, а також аудиторія споживача продукції.

Висновки до 1 розділу

Одночасно зі стрімким кількісним зростанням словникового складу сучасної англійської мови відбувається раціоналізація мови, економія номінативних та словотворчих зусиль. Так, все більше прослідковується тенденція до економії мовленнєвих засобів, що досягається зокрема через два головні способи скорочення: ущільнення (усічення) та аббревіацію (ініціальне скорочення).

Скорочення є способом словотвору, що полягає у відсіканні частини основи, що або збігається зі словом, або являє собою словосполучення, об'єднане загальним змістом. Поняття «скорочення» включає в себе як процес, так і результат процесу усічення, стягнення фонем чи/та морфем слів та фраз без зміни їхнього лексико-граматичного значення. В той час як аббревіатурою називають складноскорочені слова, утворені з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття.

Процес утворення нових скорочень обумовлюється низкою екстралінгвальних (тобто тими, що лежать за межами мови, у зовнішньому середовищі, зокрема соціальними, економічними, історичними, культурними, естетичними, виробничими тощо) та інтралінгвальних факторів (матеріальністю мовного знака, лінійністю мовного потоку, надлишком інформації на всіх рівнях мови, нерівномірністю розміщення інформації між елементами мовного потоку).

Абревіатури або скорочення, які вживаються в різних термінологічних системах мови науки і техніки, можуть класифікуватися по-різному. Залежно від уживання всі скорочення термінологічного характеру поділяють на контекстуальні (скорочення окремих авторів, спорадичні скорочення) і стійкі скорочення (загальноприйняті, загальноновживані скорочення, які фіксуються в термінологічних словниках і широко відомі спеціалістам певної сфери діяльності). В залежності від наявності або відсутності власної звукової оболонки і лексико-граматичних особливостей мовної одиниці, усі термінологічні скорочення поділяються на лексичні і графічні. З точки зору структурної класифікації, виділяють наступні види скорочень в англійській мові: скорочення типу телескопія, усічення, акронім.

При виборі способу перекладу необхідно враховувати такі фактори, як зручність вимови і написання українською мовою, традиція перекладу даного скорочення в інших мовах (можливо, наприклад, воно має універсальне написання у всіх європейських мовах) і т.ін. Кожен підхід має певні переваги і недоліки, тому варто вибирати найбільш прийнятний в кожному конкретному випадку. Важливу роль при перекладі мають цілі, завдання та умови міжмовної професійної комунікації.

Серед різних засобів перекладу аббревіатур і скорочень більшість перекладознавців виділяють наступні: переклад відповідною скороченою формою, переклад відповідною повною формою, описовий переклад

(експлікація), передача через транскодування (транслітерації і транскрипції), пряме запозичення скорочення.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ У ГАЛУЗІ ЕКОЛОГІЇ

2.1 Переклад відповідним скороченням

Переклад відповідним скороченням застосовується за наявності в українській мові еквівалента і зазвичай має таку ж структурну модель, що й оригінальна одиниця. Переважна більшість таких скорочень зафіксована в лексикографічних джерелах. В текстах екологічної галузі знаходимо наступні приклади перекладу скорочень англійської мови відповідним скороченням української мови:

Overcoming structural and institutional barriers to implementing the *UNCCD* will be difficult [55]. Під час восьмої Конференції Сторін *КБО* у 2007 р. було затверджено 10-тирічну Стратегією її впровадження, якою, серед іншого, визначено чотири стратегічні цілі та п'ять оперативних цілей [47,21].

The Bangkok Biomaterial Centre was directly involved in the implementation of the *IAEA* project RAS/7/008 "Radiation Sterilisation of Tissue Graft" [70,32].

МАГАТЕ входить до загальної системи міжнародних організацій ООН, а його відносини з ООН базуються на окремій угоді від 1959 р. [42,35].

The *WWC* catalyzes collective action during and in between each World Water Forum – the world's largest event on water [72,23].

BBP – це багатостороння міжнародна платформа, яка об'єднує спеціалістів і міжнародні урядові та неурядові організації [42,22].

The absence of any current field data makes *IUCN* Red List criteria not well applicable for identification of species' status [56, 63].

Значна їх кількість внесена також до різноманітних міжнародних «червоних» переліків, у т. ч. до групи третових видів у базі даних *МСОП* та низки додатків до міжнародних договорів [37,78].

The obtained values for Cu and Zn from both regions of examination were below the *MPC*, while Pb and Cd exceeded it [54,18].

Середньодобова *ГДК* встановлюється для запобігання негативного впливу на людський організм протягом цілодобового використання повітря [33,53].

Therefore, the *WEEE* Directive describes only the main principles of *WEEE* management and financing and, further, the establishment of principles at the community level [71,62].

Діюча система контролю за *BEEО* недосконала і дозволяє достатньо легко уникати відповідальності [31,48].

For example, it is not rare for a country to be required to develop a National Biodiversity Action Plan, UNCCD NAP, a *UNFCCC* National Adaptation Plan of Action, 16 a Soil Fertility Action Plan and a Forestry Plan in order to access financial aid [55,29].

Детермінацію було виконано на основі критеріїв *РКЗК ООН* для СВ і критеріїв приймаючої країни, а також на основі критеріїв, наданих для забезпечення послідовних проектних дій, моніторингу та звітності [32,48].

However, designers also recognize that a comprehensive *LCA* requires significant amounts of time and highly detailed data describing the final product [67,39].

Хоча процес *ОЖЦ* складається з чотирьох послідовних етапів, *ОЖЦ* є повторюваною процедурою, в якій досвід, отриманий на більш пізньому етапі, може служити в якості зворотнього зв'язку, що веде до зміни одного або декількох більш ранніх етапів процесу оцінки [52,48].

Former Eastern Bloc countries made the greatest improvements in CO₂ emissions per *GDP* and CO₂ emissions per capita [58,27].

Індикатор «зелений» *ВВП* варто розраховувати на душу населення задля врахування соціальної складової досягнення сталого розвитку суспільства [49,19].

Agriculture accounts for 20 to 35% of global *GHG* emissions [61,27].

Контроль за викидами *ПГ*, зокрема метану та закису азоту, в довкілля дає можливість розробити ефективні заходи щодо зниження вмісту цих сполук в атмосфері, оцінити вклад антропогенних викидів у навколишнє середовище [44,37].

The Global Climate Observing System (*GCOS*) is sponsored by the World Meteorological Organization (WMO) and other international organizations [55,27].

Ми будемо ... вживати зусилля, зокрема по зміцненню через *ГССК* існуючих кліматологічних інститутів в Африці, для того, щоб забезпечити створення повноцінно функціонуючих регіональних кліматичних центрів в Африці [38,45].

Крім того, еквівалентними скороченнями передаються умовні позначення або одиниці виміру, як у наступних прикладах:

The total PM10 emission load in the city is estimated to be 143 *t/d* [55,25].

Неочищені госпобутові стічні води, накопичуються у вигребах, в обсягах, що перевищують 1 *м³/добу* та вивозяться на полігон рідких побутових відходів [34,36].

About 4900 Mt of the estimated 6300 Mt total of plastics ever produced have been discarded either in landfills or elsewhere in the environment [55,25].

Це спричинило викиди понад 2 *млн. т.* забруднюючих речовин серед яких: 72 % – оксиду вуглецю, 13% – вуглеводнів, 15% – оксидів азоту, 0,5% – твердих часток [39,23].

2.2 Переклад відповідною повною формою та описовий переклад

Переклад відповідною повною формою вихідного словосполучення використовується в тих випадках, коли в українській мові немає еквівалента, правильність відтворення за допомогою цього способу перекладу слід перевіряти за словником. В розглянутих текстах екологічної тематики знаходимо наступні приклади перекладу скорочень англійської мови відповідною повною формою:

Biodiversity data was obtained from the Red-list database of the IUCN (2013) [72, 54].

За даними Міжнародної спілки охорони природи (*IUCN*), від 10 до 50% добре вивчених вищих таксономічних груп знаходяться під загрозою зникнення [46,32].

MEAs, and particularly the three Rio conventions (UNCCD, CBD and the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) have unfortunately created competing ways of addressing facets of the same problem [55,18].

Рамкова конвенція ООН про кліматичні зміни (*UNFCCC*) направлена на вирішення глобальної проблеми зміни клімату [48,23]

An EBV such as species abundance provides data for indicators such as the Living Planet, Wild Bird, and Red List indices (LPI, WBI, and RLI) [64,21].

Так, відповідно до «індексу живої планети» (*Living Planet Index*), розробленого Всесвітнім фондом дикої природи (*WWF*), з 1970 по 2000 рр. чисельність хребетних тварин зменшилася на 40% [30,22].

Major roles can be played by IPBES, national biodiversity authorities, space agencies, nongovernmental organizations, and citizen-science communities [64,23].

Вивчення проблеми було доручено Міжурядовій науково-політичній платформі з питань охорони біорізноманіття та екосистемних послуг (*IPBES*) [30,21].

Initiatives through the United Nations Development Programme's (UNDP) Drylands Centre, the Food and Agriculture Organization's (FAO), Land Degradation Assessment in Drylands (LADA) and the Global Drylands Partnership stress these links and have assisted in the main-streaming of desertification and land-degradation issues into the development realm [55,23].

Так, за оцінками Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (FAO), майже 25% земель у світі є сильно деградованими, і цей процес продовжується; 44% – деградовані помірно чи незначно, з яких продовжують деградувати – 8%; у стані покращення перебуває лише 10% земель світу [47,25].

The NDVI have been used widely to examine the relation between Spectral variability and the changes in vegetation growth rate [70,34].

Для визначення стану земельного покриву, зокрема частки проективного покриття ґрунту рослинністю (показника, що визначає відносну площу проекції окремих видів рослин або їх груп на поверхню ґрунту), біомаси рослин, вмісту в них хлорофілу та інших параметрів в усьому світі використовуються різноманітні ”зелені індекси”, серед яких одним з найбільш поширених є вегетаційний нормалізовано-різницевий індекс (NDVI) [47,37].

The idea of ICBP was to bring together bird-conservation-minded organizations from throughout the world to coordinate efforts and to undertake some joint projects [59, 53].

У 1922 році була створена Міжнародна рада охорони птахів (ICBP), яка стала дієвою інтернаціональною організацією і започаткувала всі інші пізніше створені [33,16].

Over three-quarters of the GPGP mass was carried by debris larger than 5 cm and at least 46% was comprised of fishing nets [60,11].

Американський океанолог Чарлз Мур – першовідкривач цієї «великої тихоокеанської смітєвої плями», воно ж «круговорот-смітник», вважає, що в цьому регіоні кружляють близько 100 млн тонн плавучого непотребу [51,12].

In contrast to the industry- and product-specific sets of guidelines, some sets of *DfE* principles are extremely abstract [67,11]

Проектування та розроблення продукції з урахуванням екологічних аспектів можна також назвати «*проекткуванням заради довкілля*» (*DfE*), «еко-проекткуванням», «екологічною частиною розширеної відповідальності за продукцію» тощо [29,32].

Most *EUROBATS* Parties have also joined the Bonn Convention [62,22].

У рамках окремих міжнародних договорів існують рамкові угоди, серед яких для Луганщини актуальною є *Угода про збереження популяцій кажанів у Європі*, відома як *EUROBATS*, до якої Україна приєдналася 1999 року [37,24].

Крім того, дослідження показало декілька випадків використання перекладу експлікацією або описового перекладу, зокрема як в наступних прикладах:

National *3R* strategy directs the local government authorities to develop their own action plans with setting up of quantifiable targets and pursue organic waste recycling through composting, bio-gas and refused derived fuel [72,25].

Найчастіше у світовій практиці управління відходами використовують концепцію *3R* (*Reduce, reuse, recycle*) – мінімізація виникнення відходів, їх вторинне використання та повернення до процесу виробництва (найчастіше в якості вторинної сировини) [45,21].

The *ESI* is aimed primarily at decision-makers, publics and analysts who wish to compare nations' long-term environmental trajectories [55,19].

В останні роки, коли поширилася необхідність негайно обмежити забруднення, для їх виміру з'явилися відповідні показники для підприємств і країн-забруднювачів, серед яких *the Environmental Sustainability Index*

(*ESI*). Це показчик впливу на стійкість навколишнього середовища, який був розроблений у минулому році науковцями Єльського університету... [28,17].

2.3 Транскодування

Як зазначалося в попередньому розділі, в цій роботі під транскодуванням розуміємо два основних види транскодування, а саме транслітерацію (передачу літерного складу іноземного скорочення літерами іншої мови) та транскрипцію (передачу фонетичної форми іноземного скорочення літерами іншої мови). В текстах екологічної галузі знаходимо наступні приклади транскодування скорочень англійської мови:

The United Nations Environment Programme (*UNEP*) is the leading environmental authority in the United Nations system [55,26].

ЮНЕП — (англ. *United Nations Environment Programme, UNEP*) — Програма ООН з навколишнього середовища, створена на основі резолюції Генеральної Асамблеї ООН (XXVII) від 15 грудня 1972 р. [40,37]

The ship safety requirements are generated on the *IMO* forum and they have various origins [66,43].

IMO (англ. *International Maritime Organization, IMO*) — Міжнародна морська організація — міжнародна міжурядова організація, є спеціалізованою установою ООН. Діяльність *IMO* спрямована на скасування дискримінаційних дій стосовно міжнародного торговельного судноплавства, а також прийняття норм (стандартів) з гарантування безпеки

на морі та запобігання забруднення з суден довкілля, передусім, морського [40,12].

The *UNIDO* contains the substance of the MDGs, not only in terms of food security, nutrition and health, but also in relation to correcting inequalities and achieving environmental sustainability [55,16].

Мета *ЮНІДО*: поліпшення життя людей, які живуть в країнах, що розвиваються і країнах, що переходять на ринкову економіку шляхом промислового розвитку [40,25].

Using methods described in Cassidy et al., *FAO Food Balance Sheets*, and crop production data, we estimate that the United States, China, Western Europe, and Brazil account for 26, 17, 11, and 6% of the global diet gap, respectively [61,31].

Україна повноправний член *ФАО* з 29.11.2003 р. [40,22].

Japan continues to take a leading role in the efforts toward the establishment of *GEOSS*, in accordance with the *GEOSS 10-Year Implementation Plan* [55,45].

Ми будемо: а) домагатися подальшого прогресу в області здійснення на національному рівні *ГЕОСС* у наших державах-членах... [38,23].

Patents on medicines have been one of the most debated and overwhelmingly discussed issues since the adoption of *TRIPS* [69,26].

Окремі панельні дискусії було зосереджено на галузевих питаннях, а також питаннях, які становлять особливий інтерес для країн, що розвиваються, якто: питаннях взаємозв'язків між Конвенцією про біологічне різноманіття і Угодою *ТРИПС*, місці прав інтелектуальної власності в сприянні передачі технологій [41,27].

2.4 Пряме запозичення

Метод прямого запозичення скорочення на українську мову зумовлений відсутністю необхідності відтворення певної англійської аббревіатури українською мовою на даному етапі. Оскільки українська мова загалом характеризується багатомовною кількістю запозичених аббревіатур з інших мов і, зокрема, з англійської, в текстах екологічної галузі, що стали основою ілюстративного матеріалу дослідження, знаходимо значну кількість прикладів прямих запозичень скорочень англійської мови:

WWF is creating a network of protected areas stretching across central Africa from eastern CAR through Congo and Gabon [55,18].

З 1998 р. в Україні працює Дунайсько-Карпатська програма *WWF* [42,62].

National *3R* strategy directs the local government authorities to develop their own action plans with setting up of quantifiable targets and pursue organic waste recycling through composting, bio-gas and refused derived fuel [72,12].

Для реалізації концепції *3R* Україні необхідно використовувати декілька принципів, серед яких розвинений ринок, скорочення небезпеки та ризику, надання даних тощо [45,27].

The *EPI* derives from a collection of data sets aggregated into four core indicators that gauge air and water quality, greenhouse gas emissions, and land protection [56,41].

Індекс *EPI* складається з 16 показників, які передають досягнення країни на її шляху до стійкого екологічного розвитку [39,13].

The Quality control staff is responsible for controlling the quality of the products and the development of *ISO 9002* Quality Assurance System at the Centre [55,42].

Впровадження екологічних стандартів *ISO 14000* не потребує перегляду або скасування нормативних документів державного та галузевого рівнів [50,62]

Data deficient (*DD*) status should be formally applied for this species in formal terms, whereas in fact it may be very near to full extinction in the nature (nationally *CR*) [56,26].

Оскільки вид обмежено поширений у басейнах Дінця та Дону і знаходиться на межі зникнення, то його охоронні категорії (у т. ч. за МСОП) мають бути підвищені до рівня *EN* або навіть *CR* [37,37].

Member States may take different approaches to the interpretation of *BAT* as a result of their varying regulatory traditions [65,26].

Перш ніж перейти до аналізу проблем реалізації принципу *BAT* в Україні, слід з'ясувати його сутність та правову природу [35,42].

The first Guidance Note under IPPC relies heavily on the corresponding *BREF* and neither document gives any useful guidance on determining affordability [65,25].

На даний час такий довідник являє собою переклад довідників *BREF*, що діють в ЄС, та не є обов'язковими [35,29].

Variables selected as EBVs fill a niche not covered by global observation initiatives looking at environmental pressures [e.g., *GCOS*, Essential Ocean Variables] [64,37].

Так, Секретаріатом *GCOS* (Global Climate Observing System), зазначається, що точні знання про суттєві кліматичні змінні (ECVs) необхідні для підтримки роботи РКЗК ООН та МГЕЗК [44,27].

Perhaps more than any other *MEA*, the UNCCD promotes action at the intersection of environmental protection, economic development and social development [55,38].

Під час переговорів країни також обмінюються досвідом щодо втілення на практиці торговельних заходів у рамках *MEA* в їхніх країнах [41,36]. These twin, and somewhat contradictory, objectives had already surfaced in the *EMIT* and they reflect persistent differences among the members— particularly between developed and developing countries [57,42].

Участь *EMIT* у дискусії щодо питань взаємозв'язку торгівлі та охорони навколишнього середовища зумовила подальші зрушення в цьому напрямку [41,37].

The *CCI* initiative will ensure that ESA can play a full role in deriving relevant [55,28].

Одним з важливих досягнень в напрямі розвитку спостережень за ПГ є результати, які були отримані в ході проекту Climate Change Initiative (*CCI*) за підтримки Європейського космічного агентства [44,37].

During its first 10-15 years, the *CLRTAP* resulted in protocols aiming at a reduction in acidifying emissions and abatement of ozone concentrations [58,27].

Ціль першого Протоколу *CLTRAP* про зниження до 1993 р. викидів сірки на 30 % у порівнянні з рівнем 1980 р. була досягнута усіма 21 учасникам, а також п'ятьма неучасниками [38,52].

In 2007 the *EPA* estimated that 334,800 million US\$ has to be invested during twenty years in order to modernize drinking water supplies [72,37].

У США *EPA* є незалежним органом, підпорядкованим безпосередньо президенту [38,42].

Висновки до 2 розділу

Проведене практичне дослідження показало, що найбільш розповсюдженими засобами перекладу абревіатур і скорочень, які вживаються у текстах екологічної галузі, є переклад відповідною скороченою одиницею та пряме запозичення вихідної скороченої одиниці (по 29,6% від розглянутих прикладів). Часто зустрічається також переклад відповідною повною формою (22,7%). Менш розповсюдженим є транскодування вихідного скорочення мовиоригіналу (13,6%). Крім того, зафіксовано декілька випадків використання експлікації, тобто описового перекладу, при якому не лише розшифровується скорочення, але й дається його пояснення (4,5% розглянутих прикладів). Результатом проведення дослідження стало укладання на основі розглянутих ілюстративних матеріалів англо-українського словника скорочень та абревіатур екологічної галузі, наведений в Додатку 1.

ВИСНОВКИ

Терміном «скорочення» позначається як процес, при якому слово або словосполучення піддається скороченню, так і результат цього процесу, тобто саме скорочене слово. Як процес, скорочення являє собою численні і різноманітні процеси, в результаті яких слово, так чи інакше, скорочується в порівнянні зі своїм прототипом. Як результат, скорочення - будь-який скорочений варіант написання і вимови слова (терміна) або словосполучення, незалежно від його структури і характеру одиниці, що отримана в результаті.

Терміном «абревіатура» позначають букву або коротке поєднання букв, що мають алфавітну схожість з вихідним словом або виразом, і використовуються замість цього слова або виразу для стислості. Основною відмінністю між

термінами “аббревіація” і “скорочення” є те, що “аббревіація” є одним зі способів “скорочення”. Проте найчастіше терміни «аббревіатура» і «скорочення» вживаються як абсолютні синоніми, і різницю між ними бачать лише в етимології. В словнику синонімів сучасної англійської мови термін “скорочення” (shortening, reduction) поданий як синонім до терміна “аббревіація” (abbreviation).

Процес створення скорочень і аббревіатур зумовлений низкою екстралінгвальних (зокрема соціальними, економічними, історичними, культурними, естетичними, виробничими тощо) та інтралінгвальних факторів (матеріальністю мовного знака, лінійністю мовного потоку, надлишком інформації на всіх рівнях мови, нерівномірністю розміщення інформації між елементами мовного потоку).

Скорочення і аббревіатури можуть класифікуватися по-різному: залежно від уживання всі скорочення термінологічного характеру поділяють на контекстуальні і стійкі; залежно від наявності чи відсутності власної звукової оболонки і лексико-граматичних особливостей мовної одиниці, усі термінологічні скорочення поділяються на лексичні і графічні; з точки зору структурної класифікації, виділяють наступні види скорочень в англійській мові: скорочення типу усічення, телескопії, акронім.

Основна складність перекладу термінологічних одиниць загалом полягає у необхідності розшифрування та передачі засобами української мови іншомовних реалій. Широке використання аббревіатур та скорочень термінологічного характеру є однією зі специфічних особливостей технічно-наукових текстів. Адекватний переклад термінологічних аббревіатур вимагає наявності спеціальних знань і підвищеної уваги. Скорочена одиниця в перекладі має представляти собою виключно зашифрований мовний код, який економить та оптимізує мовні зусилля.

У випадку коли скорочення не є зафіксованим у словниках, процес перекладу відсутнього в словниках і довідниках скорочення виконується в два етапи: Дешифровка скорочення, тобто виявлення початкової англомовної форми або корелята; і передача корелята засобами української мови, тобто пошук еквівалентної української форми, яка найточніше передає виявлений зміст.

Більшість перекладознавців розглядають наступні найбільш поширені способи перекладу скорочень:

- передача іноземного скорочення відповідним скороченням іншої мови використовується найчастіше при перекладі науково-технічних текстів, тоді, коли у мові перекладу є відповідне скорочення, або ж для перекладу може бути створене нове відповідне скорочення;
- переклад іноземного скорочення відповідною повною формою слова або словосполучення використовується тоді, коли у мові перекладу відсутнє відповідне скорочення, причому для перекладу необхідно за словником або текстом оригіналу визначити повну форму скорочення у мові оригіналу;
- описовий переклад або експлікація застосовується у випадку, коли словосполучення складається з термінів, які ще не набули широкого вжитку в певній галузі науки чи техніки мовою перекладу і потребують свого тлумачення;
- передача скорочення транскодуванням полягає в тому, що звукова та/або графічна форма слова вихідної мови повністю або частково передається засобами абетки мови перекладу (зазвичай під транскодуванням розуміють транскрибування і транслітерування);
- пряме запозичення скорочення зумовлюється відсутністю необхідності відтворення певної англомовної абрєвіатури українською мовою на даному етапі.

Для вибору способу перекладу необхідно враховувати такі чинники, як зручність вимови і написання українською мовою, традицією перекладу даного акроніма в інших мовах (якщо, наприклад, він має універсальне написання у всіх європейських мовах) і т.і. Кожен підхід має певні переваги і недоліки, тому варто вибрати найбільш прийнятний в кожному конкретному випадку. І, звичайно, важливу роль при перекладі мають цілі, завдання та умови міжмовної професійної комунікації, характер тексту, що підлягає перекладу, і аудиторія споживача продукції.

Практичне дослідження значної кількості ілюстративного матеріалу показало, що найбільш розповсюдженими засобами перекладу аббревіатур і скорочень, які вживаються у текстах екологічної галузі є переклад відповідною скороченою одиницею та пряме запозичення вихідної скороченої одиниці. Ці види перекладу в загальній кількості розглянутих прикладів (44 приклади) зустрічались по 13 випадків, що складає по 29,6 % від усіх розглянутих прикладів. Часто зустрічається також переклад відповідною повною формою (10 випадків, що склало 22,7 %). Менш розповсюдженим є транскодування вихідного скорочення мови-оригіналу (6 випадків, що склало 13,6 %). Крім того, зафіксовано використання експлікації, тобто описовий переклад, при якому не лише розшифровується скорочення, але й дається його пояснення (2 випадки, що склало 4,5%).

За матеріалами проведеного дослідження було складено англо-український словник скорочень та аббревіатур екологічної галузі (Додаток 1), що складається з прикладів, розглянутих в рамках даної роботи. Варто окремо зазначити, що, враховуючи те, що, оскільки терміни «скорочення» та «аббревіатура» найчастіше розглядаються як абсолютні синоніми, і ті дослідники, що розглядають різницю між цими поняттями, по-різному поділяють види скорочених лексичних одиниць, в рамках даної кваліфікаційної роботи розподіл скорочень на види не

ставився за мету. Крім того, враховано було те, що у лексикографічній традиції, як зазначають дослідники, прийнято до словників аббревіатур або словників скорочень уміщати всі їх види, без розподілу на аббревіатури та скорочення (зокрема розглянуто було «Словник аббревіатур української мови» за ред. А. О. Шитова, та «Принципи створення «Словника аббревіатур української мови» А. О. Івченко).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні літературні джерела

1. Алексеева Н. Н. Типология сокращённых лексических единиц современного английского языка : автореф. дис. канд. филол. наук / Н. Н. Алексеева. – М., 1984. – 16 с.
2. Бережна О. О. Особливості перекладу неологізмів сфери інтернеткомунікації й комп'ютерних технологій / О. О. Бережна // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Сер. : Філологія. – 2015. – № 19. - том 2. – С.142– 144.
3. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад : навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки / Л. П. Білозерська – Вінниця : Нова книга, 2010. – 232 с.
4. Бондаренко О. В. Особливості перекладу аббревіатур, акронімів і скорочень / О. В. Бондаренко // Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології. – 2015. – № 1. – С. 76– 83.
5. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської і української мов / Л. Г. Верба – Вінниця : Нова Книга, 2008. – 248 с.
6. Гармаш О. Л. Збалансованість процесу поповнення словникового складу сучасної англійської мови / О. Л. Гармаш // Вісник Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б.Хмельницького. – Мелітополь, 2008. – №1. – С.183– 191.
7. Глушук Н. М. Прагма-семантичні особливості аббревіацій у сучасній англійській мові / Н. М. Глушук // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – № 3. – Філологічні науки. Мовознавство. – Ч. 2. – Луцьк, 2011. – С. 87–92.

8. Гороть Є. І. Лексикологія сучасної англійської мови :навч. посібник / Є. І. Гороть, Е. К. Коляда, Л. М. Коцюк – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – 328 с.
9. Єнікєєва С. М. Скорочення слова як механізм формотворення та словотворення в сучасній англійській мові / С. М. Єнікєєва // Вісник Запорізького державного університету. Серія : Філологічні науки. – Запоріжжя, 2006. – №2. – С. 11– 14.
10. Запоточна Л. Аббревіація в системі сучасної кардіологічної термінологічної номінації / Л. Запоточна // Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. – 2014. – № 1. – С. 71– 77.
11. Зацный Ю. А. Новая общественно-политическая лексика и фразеология английского языка. / Ю. А. Зацный, В. Н. Бутов – Запорожье : Запорожский гос. университет, 2000. – 200 с.
12. Карабан, В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2002. – 564 с.
13. Ковтун О. В. Особливості перекладу аббревіатур та скорочень у галузі авіації / О. В. Ковтун // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Фаховий та художній переклад теорія, методологія, практика» - Київ, 2011. – С. 25– 28.
14. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / В. Н. Комиссаров – М. : Высшая школа, 1990. – 253 с.
15. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу = Theory and practice of translation: аспектний переклад .підручник/ І. В. Корунець - Вінниця: Нова книга, 2003. – 448 с.

16. Кравець К. Ю. Англомовні аббревіатури в контексті євроінтеграції України та способи їх перекладу українською мовою / К. Ю. Кравець // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка (2 (84)), 2016. — С. 61-64.
17. Кречман А. Особливості аббревіації та акронімізації медичної термінології в англійській мові / А. Кречман // Матеріали міжнародної науковопрактичної Інтернет-конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку освітнього простору: глобальний вимір», м. Запоріжжя, 2018. — С. 283-286.
18. Нікішина В. Особливості перекладу аббревіатур та інших скорочень / В. Нікішина // Лінгвістика. — 2010. — № 10. — С. 137– 138.
19. Павлова О. І. Роль і місце аббревіації в системі термінотворення / О. І. Павлова // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. — 2012. — № 27. - С. 71– 73.
20. Павлюк В. І. Аббревіація в сучасній англійській мові: особливості вживання аббревіатур галузі освіти / В. І. Павлюк // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. — 2014. — № 8. — С. 142– 148.
21. Полетаева Е. Д. Аббревиация и сокращение: unus et idem? / Е. Д. Полетаева // Молодой ученый. — 2016. — №4. — С. 917-920.
22. Ребрій О. В. Оказіоналізми в сучасній англійській мові (структурнофункціональний аналіз) : автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. / О. В. Ребрій — Х., 1997. — 18 с.
23. Сыромолот О. В. Семантические адаптации при переводе англоязычных аббревиатур в научно-технической литературе/ О. В. Сыромолот // Актуальные проблемы гуманитарного образования: материалы III Международной науч.практ. конф. — Минск : Колорград, 2016. — С. 297-301.

24. Скрєбкова М. Особливості перекладу абревіатур та скорочень у англomовних комп'ютерних текстах / М. Скрєбкова // Нова педагогічна думка. - 2016. – № 1. – С. 47– 49.
25. Черноватий Л. Проблеми передачі вузькоспеціальної англomовної термінології українською мовою / Л. Черноватий, В. Шех // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Філологічні науки. - 2009. - № 81(4). – С. 109– 116.
26. Шеремет Д. В. Методи відтворення англійських абревіатур українською мовою / Д. В. Шеремет // Нова філологія. – 2011. – № 44. – С. 226– 229.
27. Zerkina N. Abbreviation Semantics. Procedia / N. Zerkina, N. Kostina, S. Pitina // Social and Behavioral Sciences. – 2015. – P. 137– 142.
28. Балюта Е. Г. До проблеми розуміння екологічного терміна «sustainable development» та його похідних / Е. Г. Балюта // Вісник Запорізького держ. ун-ту. Філологічні науки. – 2002. – № 3. – С. 5– 8.
29. Берзіна С. В. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник / С.В. Берзіна, І.І. Яреськовська та ін. – К : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 134 с.
30. Стан відображення в програмних документах України та статус реалізації положень Конвенції ООН про охорону біологічного різноманіття. Аналітичний звіт 2017 [Електронний ресурс] / Режим доступу : URL https://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/.../UNDP_RepVasilyk_Web_1.pdf.
31. Висновки та рекомендації щодо комплексного вирішення проблеми електронних відходів в Україні відповідно до стандартів ЄС. [Електронний

ресурс] / Режим доступу: URL: http://www.irf.ua/about/news_new/elektronni_vidkhodi_virishennya_problemi_za_evropeyskimi_standartami/files/ukr/programs/euro/recommendations_final.doc

32. Детермінаційний звіт. Детермінація проекту спільного впровадження

«утилізація шахтного метану на шахті імені М.П. Баракова ВАТ «Краснодонвугілля» [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <http://www.seia.gov.ua/seia/doccatalog/document?id=137256>

33. Дорогунцов С. І. Екологія. Підручник / С. І. Дорогунцов, К. Ф. Коценко, М. А. Хвесик та ін. — К. : КНЕУ, 2005. — 371 с.

34. Екологічний профіль Запорізької області [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: http://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000045/45149.pdf

35. Євстігнєєв А. С. Правові проблеми реалізації принципу ВАТ при видачі дозвільних документів на право спеціального природокористування в Україні /

А. С. Євстігнєєв // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 1. – С. 260– 263.

36. Жолобчук І. М. Сталий розвиток економіки України: визначення місця екологічного аудиту в даній концепції / І. М. Жолобчук // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Економіка. – 2014. - Вип. 1. – С. 228– 231.

37. Загороднюк І. Раритетна фауна Луганщини: хребетні першочергової уваги. / І. Загороднюк , М. Коробченко. - Луганськ : Вид-во «ШИКО», 2014. — 220 с.

38. Зеркалов Д. В. Інженерна екологія: проблеми, моніторинг, управління: Монографія/ Д. В. Зеркалов, К. Н. Ткачук, К. Ткачук – К. : Основа, 2011. – 170 с.

39. Корнус А. О. Україна в системі екологічних вимірів сталого розвитку / А. О. Корнус // Регіональні проблеми України: Географічний аналіз та пошук шляхів вирішення. – Зб. наук. праць. – Херсон, 2007. – С. 127– 130.
40. Матейчик В. П. Оцінка викидів забруднюючих речовин в процесі технологічного циклу обслуговування транспортних засобів / В. П. Матейчик, М. Smieszek, М. В. Половко, С. В. Коломієць // Вісник СевНТУ. Сер. : Машиноприладобудування та транспорт. – 2013. – Вип. 142. – С. 166– 169.
41. Міжнародна торгівля та навколишнє середовище: серія статей «Розуміємо ключові питання торговельної політики» – 2014. – №1. – С.22 [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: http://www.ier.com.ua/files//publications/Books/1:Trade_Environment.pdf
42. Овезгельдієв А.О. Інформаційне забезпечення процесів організаційного управління біологічними ресурсами землі. / А.О. Овезгельдієв, О.І. Прилипко. - ВІСНИК ЖДТУ. – 2016. – № 1 (76) – С.47– 65.
43. Основи екології: підручник для студ. вищих навч. закладів / [В. Г. Бардов, В. І. Федоренко, Е. М. Білецька та ін.]. — Вінниця: Нова Книга, 2013. — 424 с.
44. Парниковий ефект і зміни клімату в Україні : оцінки та наслідки [відп. ред. В. І. Лялько]. – Київ, 2015. – 34 с.
45. Приварникова І. Ю. Удосконалення управління відходами на державному рівні задля ресурсозбереження / І. Ю. Приварникова, Ю. І. Литвиненко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. - № 3(2). – С. 255– 259.
46. Проблеми збереження гірських екосистем та сталого використання біологічних ресурсів Карпат. Матеріали міжнародної науково-практичної

конференції з нагоди 50-річчя організації Карпатського біосферного заповідника (Україна, м. Рахів, 22-25 жовтня 2018 року). – Івано-Франківськ: НАІР, 2018. – 568 с. [Електронний ресурс] / Режим доступу : URL: http://cbr.nature.org.ua/conf2018/Zbirnyk_2018.pdf

47. Ракоїд О. О. Застосування індикаторів Конвенції ООН по боротьбі з опустелюванням для оцінки процесів опустелювання та деградації земель в Україні / Ракоїд О. О. // Агроекол. журн. – 2005. – № 2. – С. 44– 47

48. Сланцевий газ України: том II : Екологічна і нормативно-правова оцінка. Кетрін Муц, Метью Сура, Оксана Кишко Доналд Герцмарк, 2012 [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Final_Report__Volume_II-ukr-final.pdf

49. Сокол Л. М. "Зелений" ВВП як індикатор сталого розвитку / Л. М. Сокол // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2014. – Вип. 200(1). – С. 305-309.

50. Стельмах О. Р. Оцінка екологічних аспектів у процесі впровадження стандартів ISO 14000 на підприємствах НАК «Нафтогаз України» / Стельмах О.Р., Архипова Л.М., Стельмахович Г.Д. // Екологічна безпека та раціональне природокористування. Науковий вісник ІФНТУНГ. – 2010. – № 2(24). – С.21– 28.

51. УНІАН. У Тихому океані виявлено ще одне гігантське скупчення пластику [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.unian.ua/ecology/trash/2031681-u-tihomu-okeani-viyavleno-schednegigantske-skupchennya-plastika.html>

52. Фролов С. М. Перспективи використання методу оцінки життєвого циклу в системі управління відходами в Україні / С. М. Фролов, О. О. Білопільська. // Ефективна економіка. – 2013. – № 2. – 49 с.

53. Abbreviations, Acronyms And Definitions. Kitsault Mine Project Environmental Assessment. [Электронный ресурс] / Режим доступа : URL: <https://www.ceaa-acee.gc.ca/050/documents/55819/55819E.pdf>
54. Angelova V. Bioaccumulation and distribution of heavy metals in Maize, Oat and Sorghum Plants, grown in industrially polluted region. V. Angelova, R. Ivanova , & K. Ivanov [Электронный ресурс] / Режим доступа: URL: https://www.researchgate.net/publication/252286234_Bioaccumulation_and_distribution_of_heavy_metals_in_Maize_Oat_and_Sorghum_Plants_grown_in_industrially_polluted_region.
55. Bassett C. Implementing the UNCCD: Towards a recipe for success. Review of European Community & International Environmental Law / Bassett C., Talafre – J.12. – 2003. – 133 – 139 pp.
56. Deniz, I. Critically endangered (CR) Orchid species of Antalya province of Turkey / I. Deniz // Acta Horticulturae. – 2013. – 37– 41 pp.
57. Eckersley R. The Big Chill: The WTO and Multilateral Environmental Agreements / R. Eckersley // – Massachusetts Institute of Technology, 2004. – 27 p.
58. Environment in the European Union at the turn of the century Environmental assessment report No 2 [Электронный ресурс] / Режим доступа: URL: <https://www.eea.europa.eu/publications/92-9157-202-0>
59. Harrison C.S. (2017). Origins of the American Bird Conservancy : Conservation institution-building is difficult and unpredictable / C.S. Harrison, S.D. Eccles, S. Senner, C. Lenhart. - Marine Ornithology. – 67– 71 pp.
60. Lebreton L. Evidence that the Great Pacific Garbage Patch is rapidly accumulating plastic / L. Lebreton, B. Slat. - Scientific Reports – 2018. – 12– 25 pp.

61. Md. Abbas Uddin Leverage points for improving global food security and the environment [Электронный ресурс] / Режим доступа : URL: https://www.academia.edu/9969846/TRIPS_Agreement_and_Bangladesh_Protecting_National_Interests.
62. Overview of the WEEE Directive and Its Implementation in the Nordic Countries : National Realisations and Best Practices. Journal of Waste Management. [Электронный ресурс] / Режим доступа: URL: https://www.researchgate.net/publication/266266046_Overview_of_the_WEEE_Directive_and_Its_Implementation_in_the_Nordic_Countries_National_Realisations_and_Best_Practices.
63. Protecting and managing underground sites for bats. UNEP / A. J. MitchellJones //EUROBATS Secretariat, Bonn, Germany, 2013. – 38 pp. [Электронный ресурс] / Режим доступа: URL: https://www.eurobats.org/sites/default/files/documents/pdf/Meeting_of_Parties/MoP5_Inf_50_UndergroundSites.pdf
64. Paul C. West Science Leverage points for improving global food security and the environment / Paul C. West // Vol. 345, Issue 6194. – 2016. – 325– 328 pp.
65. Pereira M. (2013). Essential Biodiversity Variables / M. Pereira // Science (New York, N.Y.). 277– 278pp. [Электронный ресурс] / Режим доступа : URL: https://www.researchgate.net/publication/234161412_Essential_Biodiversity_Variables
66. Sorrell, S. The Meaning of BATNEEC [Электронный ресурс] / Режим доступа : URL: https://www.researchgate.net/publication/243777327_The_Meaning_of_BATNEEC
67. Tarelko W. Origins of Ship Safety Requirements Formulated by International Maritime Organization. Procedia Engineering. – 2012 – Pp 847– 856. [Электронный

ресурс] / Режим доступу: URL: https://www.researchgate.net/publication/271561267_Origins_of_Ship_Safety_Requirements_Formulated_by_International_Maritime_Organization

68. The Design Compilation for Environment Principles and Guidelines. Proceedings of the ASME Design Engineering Technical Conference. 2008
[Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://proceedings.asmedigitalcollection.asme.org/proceeding.aspx?articleid=1628806>

69. The Global Climate Observing System (GCOS) [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: https://unfccc.int/files/science/workstreams/systematic_observation/application/pdf/session1_briggs.pdf.

70. The impact of the International Atomic Energy Agency (IAEA) program on radiation and tissue banking in Thailand. Cell and tissue banking. [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18663602>

71. TRIPS Agreement and Bangladesh: Protecting National Interests in Health and Agricultural Sectors. [Електронний ресурс] / Режим доступу : URL: https://www.academia.edu/9969846/TRIPS_Agreement_and_Bangladesh_Protecting_National_Interests.

72. Water and agriculture. 2014 [Електронний ресурс] / Режим доступу : URL: https://www.researchgate.net/publication/261946674_Water_and_agriculture.

ДОДАТОК 1

АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР ГАЛУЗИ ЕКОЛОГІЇ

Абревіатури

ВАТ, ВАТНЕЕС (Best available techniques not entailing excessive costs) – ВАТ

(найкращі доступні технології без надмірних витрат)

BREF (Best Available Techniques REferences) – BREF (довідники найкращих існуючих технологій)

CCI (Climate Change Initiative) – CCI (Ініціатива з кліматичних змін)

CLTRAP (Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution) - CLTRAP
(Конвенція по трансграничному забрудненню повітря)

DD (Data Deficient) – DD (брак даних)

DfE (Design For the Environment) – DfE (Проектування заради довкілля)

EPI (Environmental Performance Index) – індекс EPI (індекс екологічної ефективності)

EPA (Environmental Protection Agency) – EPA (Агентство з охорони довкілля)

ESI (Environmental Sustainability Index) – ESI (показчик впливу на стійкість навколишнього середовища)

EUROBATS (Agreement on the Conservation of Populations of European Bats) –
Угода про збереження популяцій кажанів у Європі

EMIT (Environmental Measures and International Trade) - EMIT (Група із заходів охорони навколишнього природного середовища та міжнародної торгівлі)

EW (Extinct in the Wild) – EW (зниклий у природі)

FAO (Food and Agriculture Organization) – FAO (Продовольча і сільськогосподарська організація ООН)

GCOS (Global Climate Observing System) – ГССК (Глобальна система спостережень за кліматом)

GDP (Gross Domestic Product) – ВВП (валовий внутрішній продукт)

- GEOSS** (The Global Earth Observation System of Systems) – ГЕОСС (Глобальна система спостереження Землі)
- GHG** (greenhouse gas) – ПГ (парникові гази)
- GPGP** (The Great Pacific Garbage Patch) - Велика тихоокеанська сміттєва пляма
- IAEA** (International Atomic Energy Agency) – МАГАТЕ (Міжнародне агентство з атомної енергії)
- ICBP** (International Council for Bird Preservation) – Міжнародна рада охорони птахів
- IMO** (International Maritime Organization) — ІМО (Міжнародна морська організація)
- IPBES** (The Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) – IPBES (Міжурядова науково-політична платформа з питань охорони біорізноманіття та екосистемних послуг)
- ISO** (International Organization for Standardization) – ISO (Міжнародна організація зі стандартизації)
- IUCN** (International Union for Conservation of Nature) – МСОП (Міжнародний союз охорони природи)
- LC** (Least Concern) – LC (поза загрозою)
- LCA** (LifeCycle Analysis) – ОЖЦ (оцінка життєвого циклу)
- LPI** (The Living Planet Index) – Індекс живої планети
- MPC** (Maximum permissible concentration) – ГДК (гранично допустима концентрація)
- MEA** (multilateral environmental agreement) – МЕА (Багатосторонні угоди у сфері навколишнього природного середовища)

NE (Not Evaluated) – NE (не оцінений)

NDVI (Normalized Difference Vegetation Index) – NDVI (Нормалізований диференційний вегетаційний індекс)

NT (Near Threatened) – NT (близький до небезпеки)

TRIPS (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) – ТРІПС (Угода Про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності)

UNCCD (The United Nations Convention to Combat Desertification) - КБО (Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з опустелюванням)

UNEP (United Nations Environment Programme) — ЮНЕП (Програма ООН з навколишнього середовища)

UNFCCC (the United Nations Framework Convention on Climate Change) – РКЗК ООН (Рамкова конвенція ООН про кліматичні зміни)

UNIDO (United Nations Industrial Development Organisation) – ЮНІДО (Програма ООН з промислового розвитку)

VU (Vulnerable) – VU (вразливий)

WEEE (waste electrical and electronic equipment) – ВЕЕО (Відходи електричного та електронного обладнання)

WWC (World Water Council) – ВВР (Всесвітня водна рада)

WWF (Worldwide Wildlife Foundation) – WWF (Всесвітній фонд дикої природи)

Скорочення

CR (Critically Endangered) – CR (критично zagrożений)

EN (Endangered) – EN (загрожений)

Ex (Extinct) – Ex (зниклий)

Mt (million tonnes) – млн.т (мільйон тон) **t/d**

(tonnes per day) – т/добу (тон на добу)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та одного додатку. Основний текст роботи із додатком викладено на 62 сторінках.

Метою роботи є виявлення особливостей перекладу англійських скорочень та аббревіатур в галузі екології українською мовою.

Об'єктом дослідження є сучасні скорочення і аббревіатури в англійськомовних текстах екологічної галузі.

Предметом дослідження є особливості перекладу скорочень і аббревіатур екологічної галузі.

Одержані результати. Практичне дослідження ілюстративного матеріалу показало поширеність використання основних способів перекладу скорочень, які вживаються у текстах екологічної галузі, а саме: переклад відповідною скороченою одиницею та пряме запозичення вихідної скороченої одиниці (по 29,6 % від усіх розглянутих прикладів); переклад відповідною повною формою (22,7 %); транскодування вихідного скорочення мови-оригіналу (13,6 %); описовий переклад (4,5%). За матеріалами проведеного дослідження було складено англо-український словник скорочень та аббревіатур екологічної галузі, що складається з розглянутих в рамках даної роботи прикладів.

Ключові слова: аббревіатура, скорочення, акронім, розшифрування та

переклад скорочених одиниць, екологія, захист навколишнього середовища.

SUMMARY

Qualification paper consists of introduction, two chapters, conclusion, list of references and one appendix. The main text of the work with the appendix is set out on 64 pages.

The aim of the research is to identify the peculiarities of the translation of English abbreviations and shortenings in the field of ecology into Ukrainian.

The object of the research are modern abbreviations and shortenings in English texts of the ecology field.

The subject of the research are the peculiarities of abbreviations and shortenings translation in modern English in the field of ecology.

The results obtained. The practical study of the illustrative material revealed the frequency of using the main methods of translation of shortenings used in the texts of the environmental field, namely: translation by the corresponding shortening and direct borrowing of the original shortening (29.6% of the considered examples for each translation method); translation by the corresponding full form (22,7%); transcoding the shortening (13.6%); descriptive translation (4.5%). Based on the materials of the research, an English-Ukrainian dictionary of abbreviations and shortenings of the field of ecology, consisting of the examples considered in this work, has been compiled.

Key words: abbreviation, shortening, acronym, interpretation and translation of abbreviated units, ecology, environmental protection.